

Deltaprogramma

Nieuwsbrief

Jaargang 2 | Nummer 2 | Maart 2012

DeltaNieuws

Deltaprogramma bij Wereld Water Forum

Internationale interesse voor Nederlandse delta-aanpak

Staatssecretaris Joop Atsma en Delta-commissaris Wim Kuijken bezochten het zesde Wereld Water Forum. Dat werd gehouden in Marseille en had als motto *Time for Solutions*.

De deltacommissaris was uitgenodigd om het Deltaprogramma te presenteren en toe te lichten. Er bestaat veel interesse in het buitenland voor het Deltaprogramma.

In de toekomst zal ons land oplossingen moeten vinden voor de gevolgen van een stijgende zeespiegel, bodemdaling, drogere periodes en extreem regenval. Hiermee hebben veel delta's ter wereld te kampen.

Het Deltaprogramma heeft een integrale, adaptieve en innovatieve aanpak voor onze delta en een aansprekend *governance* proces.

Samen met staatssecretaris Atsma van Infrastructuur en Milieu maakte de deltacommissaris deel uit van de Nederlandse delegatie. De Nederlandse watersector werd op het Forum door het Netherlands Water Partnership vertegenwoordigd en was zichtbaar met een Dutch Paviljoen. De deelnemers uit de Nederlandse watersector deelden onder het thema *Lets Work Together* kennis en ervaring met 20.000 andere deelnemers van het Forum.

Inhoud

Deltaprogramma breed	1 – 6
Nieuws uit de deelprogramma's	
Nieuwbouw en Herstructurering	7
Veiligheid	8
Kust	8, 9
Zoetwater	10
Zuidwestelijke Delta	11, 12, 17
IJsselmeergebied	12, 13
Rivieren	13, 14, 17
Waddengebied	14, 15
Rijnmond-Drechtsteden	16, 17
Agenda	17

Staatssecretaris Atsma op bezoek in Thailand

Staatssecretaris Atsma (Infrastructuur en Milieu) bracht 14 en 15 maart samen met enkele vertegenwoordigers van Nederlandse bedrijven en kennisinstellingen uit de watersector een bezoek aan Bangkok. Thailand staat na de overstromingen eind vorig jaar voor een enorme opgave om het land beter te beveiligen tegen overstromingen. Tijdens het werkbezoek besprak Atsma met de Thaise overheid de mogelijkheden het land hierbij te ondersteunen met Nederlandse kennis.

Door overstromingen zijn eind vorig jaar in Thailand bijna 700 doden gevallen en het land heeft 35 miljard euro schade geleden. Thailand is op zoek naar kennis en ervaring op het gebied van watermanagement om zo'n ramp in de toekomst te voorkomen. Atsma: "Met deze missie zetten we de Nederlandse watersector in Thailand op de kaart. We willen hiermee een markt openen waar Nederlandse bedrijven van kunnen profiteren."

Atsma sprak tijdens het werkbezoek met onder andere minister van Science and Technology Plodprasop en voorzitters van Thaise organisaties die verantwoordelijk zijn voor het verbeteren van de hoogwaterbescherming. Ook praatte hij met vertegenwoordigers van de Wereldbank en the Asian Development Bank. Verder had Atsma een ontmoeting met Thaise en Nederlandse bedrijven die schade hebben geleden door de overstromingen.

Er is in Thailand veel belangstelling voor de 'Dutch Delta approach', de Nederlandse aanpak van het Deltaprogramma en specifieke Nederlandse systemen en projecten die in Thailand mogelijk

Staatssecretaris Atsma bekijkt de zandzakken die nog langs de kaden in Bangkok liggen.

toegepast kunnen worden. Voorbeelden hiervan zijn systemen die hoog water voorspellen en projecten die de kust beschermen, zoals het werken met zand (Zandmotor). Minister Plodprasop, die begin maart een bezoek aan Nederland bracht, heeft zich hier laten informeren over het Nederlandse waterbeleid. Hij ging onder andere langs bij de Maeslantkering en het Hoogheemraadschap van Delfland.

Opknapbeurt uiterwaarden voor waterveiligheid

Rijkswaterstaat gaat de uiterwaarden langs 600 kilometer rivier van de Rijn, Maas, Waal, IJssel en Merwede stroomlijnen. Aanleiding zijn bomen en struiken die een snelle afvoer van rivierwater letterlijk in de weg staan.

Bij de opknapbeurt wordt rekening gehouden met landschappelijke en (internationale) natuurwaarden. Tot 2016 pakt Rijkswaterstaat in totaal zo'n 3.000 voetbalvelden aan bos en struikgewas aan, om de waterveiligheid van de inwoners van het rivierengebied te vergoten.

In augustus 2011 heeft staatssecretaris Atsma (Infrastructuur en Milieu) 75 miljoen euro toegezegd om de overmatige begroeiing in de uiterwaarden van de grote rivieren aan te pakken, zodat het rivierwater sneller kan doorstromen bij hoog water en minder hoog stijgt.

Niet alleen de uiterwaarden worden aangepakt; ook wordt gewerkt om de rivieren meer ruimte te geven. Zo worden de uiterwaarden bijvoorbeeld verruimd door de dijken verder landinwaarts te leggen of door geulen te graven. Hierdoor blijven bij hoog water de vier miljoen inwoners van het rivierengebied beschermd. Overmatige begroeiing op de verkeerde plek kan een snelle afvoer van rivierwater letterlijk in de weg staan en een negatief effect hebben op de genomen rivierverruimingen. Daarom pakt Rijkswaterstaat, samen met partners als Staatsbosbeheer en Dienst Landelijk Gebied en de beheerders en eigenaren van de gebieden, de vegetatie in de uiterwaarden aan. Dat betekent bijvoorbeeld

Overmatige begroeiing in de uiterwaarden kan afvoer van rivierwater in de weg staan.

dat er in plaats van bos, weer ruimte is voor meer oorspronkelijke flora en fauna in de uiterwaarden, zoals natuurlijke graslanden. Gezamenlijk wordt gezorgd voor veilige en natuurlijke uiterwaarden. In 2016 zijn alle uiterwaarden aangepakt.

Hulp bij het toewerken naar kansrijke strategieën

Vergelijkingsystematiek Deltaprogramma

De komende jaren moeten we voor het Deltaprogramma gezaghebbende keuzes kunnen voorleggen aan het politieke bestuur. Hiervoor is een systematiek nodig om strategieën te kunnen karakteriseren en onderling vergelijken. Deze 'vergelijkings-systematiek' is in ontwikkeling.

De Vergelijkingsystematiek Deltaprogramma (VGS) maakt expliciet welke informatie relevant wordt geacht bij het bespreken, onderling vergelijken van en besluiten over de strategieën, die in het kader van het Deltaprogramma worden ontwikkeld. De systematiek bestaat uit een set criteria en afspraken over hoe die criteria worden bepaald. Hiermee wordt ook vooruitgeblikt op wettelijke verplichtingen die in een later stadium gelden voor milieu-effectrapportage en Maatschappelijke Kosten-Baten analyses (MKBA's). De VGS kent geen gewicht toe aan de verschillende criteria, maar beperkt zich ertoe te zorgen dat de informatie die de bestuurder nodig kan hebben om een oordeel te vormen, zo goed mogelijk geordend is. Daarbij is het streven de strategieën zo objectief mogelijk te karakteriseren.

Bij de VGS onderscheiden we vijf hoofdcriteria:

1. Doelbereik waterveiligheid
2. Doelbereik zoet water
3. Effecten en kansen functies en waarden
4. Uitvoerbaarheid
5. Financiering

Primaire en secundaire effecten

De eerste twee hoofdcriteria beschrijven in welke mate een strategie bijdraagt aan het realiseren van de twee opgaven van het Deltaprogramma. Die bijdragen zijn de *primaire* effecten die bewust door de strategie worden beoogd. Daarnaast zijn er de *secundaire* effecten (op bijvoorbeeld natuur, infrastructuur, cultuurhistorie, economische sectoren), die zowel positief als negatief kunnen zijn; die vormen bij elkaar het derde hoofdcriterium. De

uitvoerbaarheid van de strategie komt in het vierde hoofdcriterium aan de orde. Deze wordt onder andere bepaald door de technische uitvoerbaarheid, de procedurele, maatschappelijke en juridische risico's die aan de strategie verbonden zijn, en de mate waarin de strategie kan worden aangepast of in fases kan worden uitgevoerd. Het vijfde en laatste criterium betreft de kosten en financieringsmogelijkheden.

Van 'mogelijk' naar 'kansrijk'

De toegevoegde waarde van een consistente vergelijkingsystematiek voor de huidige fase ligt vooral in het verder uitwerken van strategieën. Voorjaar 2012 wordt de VGS voor het eerst op systematische wijze toegepast voor het beschrijven en onderling vergelijken van strategieën. Doel is primair om een beter beeld te krijgen van de strategieën zelf: wat maakt dat een strategie op een bepaald criterium hoog of juist laag scoort? Deze informatie is vooral van belang om in de volgende fase van 'mogelijke' naar 'kansrijke' strategieën te komen. Daarvoor is het niet noodzakelijk om alle strategieën op alle criteria kwantitatief door te berekenen. Vooralsnog gaan we ervan uit dat in deze eerste toepassing een kwalitatieve duiding volstaat. De rol van de vergelijkingsystematiek voorjaar 2012 is die van 'checklist': een volledige set van criteria die wordt 'langgelopen' voor een kwalitatieve duiding. Voor die duiding kunnen we ook gebruikmaken van experts. Als modelinstrumentarium en data gereed zijn en de strategieën voldoende concreet zijn uitgewerkt, kan de kwalitatieve duiding kwantitatief onderbouwd worden door modelberekeningen.

Gespreksleidraad

Voorjaar 2013 worden de 'kansrijke strategieën' onderling vergeleken. De VGS heeft dan de rol van 'gespreksleidraad'. Wat een strategie kansrijk maakt en waarop strategieën beoordeeld worden, wordt in deze fase herhaaldelijk bepaald. Voor belangrijke criteria ontwikkelen we waar nodig effectmodules die onderdeel zijn van

het delta-instrumentarium. Dat kunnen zowel kwantitatieve modellen zijn, als protocollen voor *expert-judgements*. Voorjaar 2014 worden de voorkeursstrategieën beschreven, de voorstellen voor delta-beslissingen en het Deltaplan Waterveiligheid (en eventueel het Deltaplan Zoetwater). Een belangrijk deel van de overtuigingskracht ligt in de inhoudelijke onderbouwing. De VGS biedt daarvoor het inhoudelijke kader.

Stuurgroep akkoord

In de Stuurgroep Deltaprogramma van 2 februari zijn de hoofdlijnen besproken van de Vergelijkingsystematiek Deltaprogramma (VGS). De Stuurgroep is akkoord gegaan met de voorgestelde werkwijze. Afgesproken is dat de komende maanden in de stuurgroepen en met de koepels wordt besproken hoe de VGS het werken aan kansrijke strategieën kan ondersteunen. De Stuurgroep Deltaprogramma van 26 april 2012 maakt de balans op op basis van de resultaten van de bestuurlijke gesprekken in de regio, de gesprekken met Rijk, IPO, UvW en VNG, en de eerste inhoudelijke ervaringen van de deelprogramma's met de vergelijkings-systematiek. Daarna wordt de systematiek verscherpt en uitgewerkt voor een verbeterde versie. De VGS is zo tijdig beschikbaar om Deltaprogrammawerkers te ondersteunen bij het werken aan kansrijke en vervolgens voorkeursstrategieën.

Online platform voor werkers Deltaprogramma

Deltaweb

Wie betrokken is bij het Deltaprogramma, hoort de laatste tijd steeds vaker het woord 'Deltaweb' vallen en in DeltaNieuws staan regelmatig verwijzingen naar 'deltaprogramma.pleio.nl'. Hoog tijd dus voor een korte introductie voor wie het platform nog niet kent, en een beetje achtergrond voor wie nog niet zo goed weet wat ermee te doen.

Van sluiswachter tot deltacommissaris

Deltaweb is het online platform waar we samenwerken aan het Deltaprogramma. Deelprogramma's hebben er hun archief en schrijven er samen aan plannen. Er verschijnen nieuwsberichten al voordat ze in DeltaNieuws staan, de nieuwsbrief van het Deltaprogramma, die een keer in de twee maanden verschijnt. Er vinden discussies plaats over zoetwatervoorziening en langzaam ontstaat er een steeds grotere kennisdatabase. Deltaweb is dus eigenlijk

een multifunctioneel interactief soort intranet voor het Deltaprogramma. Je kunt het ook zien als een combinatie van Facebook en LinkedIn. Deltaweb is geen openbare website, maar alleen bedoeld voor wie vanuit zijn werk betrokken is bij het Deltaprogramma. Dat loopt dus uiteen van waterschapper tot communicatieadviseur, van sluiswachter tot de deltacommissaris. Inmiddels hebben achthonderd gebruikers hun weg naar Deltaweb gevonden.

Gebruiker centraal

Basisprincipe achter Deltaweb is dat de gebruiker centraal staat. Elke gebruiker kan zelf informatie delen, en wordt aangemoedigd om dat te doen. In de grote community die het Deltaprogramma vormt, zijn er vaker dan je denkt mensen geholpen met wat je plaatst! Een uitnodiging voor een evenement, een verslagje van een interes-

sante bijeenkomst, zelfs een losse gedachte kan in een community plotseling waardevol blijken. Maar denk altijd na over de mate van openbaarheid: Deltaweb is een veilige omgeving, maar er zitten meer mensen dan je directe collega's. Kies voor je informatie de grootste mate van openbaarheid die je zelf verantwoord vindt, dan hebben zoveel mogelijk mensen er wat aan. Informatie die je zelf op Deltaweb vindt, is ook niet altijd bedoeld voor een breder publiek. Op Deltaweb vind je meer over de status van de informatie die er op staat en hoe hiermee om te gaan.

Deltaweb kan een krachtige *tool* zijn om kennis te vinden en te delen en kan je dagelijks werk vereenvoudigen. Kom dus naar [Deltaweb](#) en meld je aan. Zo draag je bij aan de Deltacommunity!

Participatie in het Deltaprogramma

Participatie speelt in het Deltaprogramma een belangrijke rol. Hoe betrekken we al die organisaties en mensen voor wie het Deltaprogramma van belang is er op een goede manier bij?

Voor het Deltaprogramma is participatie van maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven belangrijk. Dit draagt bij aan een betere kwaliteit van de besluitvorming. Met het oog op de voorbereiding van de Deltabeslissingen, wordt het steeds belangrijker dat de inbreng en de belangen van de maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven herkenbaar wordt meegenomen. Daarbij worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

1. Een gezamenlijke voorbereiding van de Deltabeslissingen volgens de principes van de Sneller en Beter Aanpak (onder andere eerdere en ruimere participatie van betrokkenen);

2. Maatschappelijke belangen worden herkenbaar en transparant meegewogen in het besluitvormingsproces, zowel regionaal als nationaal;
3. Kennis en ervaring van maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven komen tijdig in beeld, om ruimte te bieden aan creativiteit en innovatieve benaderingen;
4. Het participatieproces wordt ingericht met maatwerk: de participatievormen, -momenten en -deelnemers worden afgestemd op de fasen in het besluitvormingsproces van het Deltaprogramma;
5. Als burgers ideeën inbrengen, nemen de betreffende deelprogramma's deze mee in de voorbereidingen. Vanaf 2015 volgen formele inspraakprocedures voor bijvoorbeeld (de opvolger van) het Nationaal Waterplan en structuurvisies in de regio, waarop burgers hun zienswijzen kunnen indienen.

Deze uitgangspunten krijgen onder andere vorm, omdat de inbreng van de participatie wordt besproken in de (regionale) stuurgroepen. Hierover wordt actief gecommuniceerd met de betrokken partijen. Door afstemming tussen de verschillende deelprogramma's wordt de participatie zo efficiënt mogelijk georganiseerd. Op nationaal niveau speelt het Overlegorgaan Infrastructuur en Milieu een centrale rol. Voor de gebiedsgerichte deelprogramma's worden de regionale organisaties betrokken. Met het oog op de voorbereidingen van de deltabeslissingen wordt dit de komende jaren steeds belangrijker.

Ontwikkelen Deltascenario's

De Deltascenario's beschrijven plausibele toekomstbeelden voor 2050, met een doorkijk naar 2100, op basis van mogelijke sociaal-economische en klimatologische ontwikkelingen. Sinds december 2011 zijn de Deltascenario's beschikbaar op [Deltaweb](#).

De Deltascenario's worden door de deelprogramma's gebruikt voor de probleem-analyse, inspiratie voor mogelijke strategieën en om een 'robustheidstoets' te kunnen doen voor kansrijke en voorkeursstrategieën. Op basis van de ervaringen met het gebruik van de scenario's is

besloten de scenario's verder uit te werken en te verbeteren.

Het gaat om:

- het consistent maken van de klimatologische en sociaaleconomische 'verhaal-lijnen' 2050 en 2100;
- nadere regionale en sectorale uitwerking met name voor landbouw, scheepvaart, natuur, ecologie en verstedelijking;
- extreme hoge of lage rivierafvoeren; het samenvallen van niet extreme rivierafvoeren met neerslag en stormopzet (zoals in januari 2012).

Daarnaast wordt aangegeven hoe deze nadere uitwerking past binnen de nieuwe KNMI-klimaatsscenario's die in de loop van 2013 beschikbaar komen. De verbeteringslag wordt uitgevoerd door Deltares, CPB, KNMI, LEI en PBL, in nauw overleg met de deelprogramma's. De resultaten zijn uiterlijk 1 oktober 2012 beschikbaar voor de ontwikkeling van kansrijke strategieën.

Meer informatie?

Mail: [Tom van der Wekken](#) van Rijkswaterstaat

Het belang van elkaar begrijpen

Het Deltaprogramma 2012 bevat een begrippenlijst. Het doel daarvan is dat iedereen die binnen het Deltaprogramma met die begrippen werkt, ook hetzelfde bedoelt. Een kort gesprek met Bart Parmet, directeur van de Staf deltagcommissaris, over het belang van eenduidig taalgebruik.

De begrippenlijst staat achterin het Deltaprogramma 2012.

“In het Deltaprogramma zijn medewerkers met heel verschillende achtergronden werkzaam. Die diversiteit doet recht aan het nationaal belang en het integrale karakter van het programma.” Parmet stipt aan dat een gemeenschappelijke taal noodzakelijk is: “Termen kunnen per vakgebied – denk aan ruimte, water en natuur – of organisatie van betekenis verschillen, waardoor in de praktijk bijna Babylonische spraakverwarringen kunnen ontstaan. We hebben dit al tijdens de fase van probleemanalyse onderkend en daarom besloten een begrippenlijst op te stellen. Door afspraken te maken over de betekenis die we in het Deltaprogramma aan een begrip geven, kunnen we spraakverwarring en misverstanden grotendeels ondervangen. Want om tot gedragen besluiten te komen, moeten we met z'n allen in het Deltaprogramma natuurlijk wel over hetzelfde praten.”

De begrippenlijst uit het Deltaprogramma staat sinds kort ook op [Deltaweb](#). Beschikbaar stellen van een betekenis alleen is echter niet voldoende. Parmet: “Als je met iemand in gesprek bent, kun je natuurlijk ook nagaan of je het over hetzelfde hebt.” Hij heeft niet de illusie dat deze aanpak alle verwarring ondervangt.

Een woord als 'strategie' bleek in de fase van probleemanalyse tot verwarring te leiden, waardoor ook deelprogramma's elkaar niet altijd even goed begrepen. Door te kiezen voor een eenduidige betekenis is die verwarring ondervangen. Een strategie is een min of meer samenhangend geheel van doelen, oplossingsrichtingen, maatregelen en tijdskeuzen. Lees op [Deltaweb](#) hoe strategie beschreven wordt.

“Kijk alleen al hoeveel mensen in het land op een of andere manier betrokken zijn bij het Deltaprogramma. Maar als de direct betrokken medewerkers de juiste betekenis hanteren en in contacten met derden steeds duidelijk maken wat zij bedoelen als ze sommige begrippen gebruiken, komen we een heel eind.”

Deltabeslissingen: werkwijze gericht op samenhang

Ons hoofdwatersysteem - met de Maas vanaf Eysden en de Rijn vanaf Lobith tot aan de zee - vormt een samenhangend stelsel. De knooppunten zijn veelal bij de aftakkingen en uitmondingen van de Rijn en bepalen hoe het water over de riviertakken en IJsselmeer wordt verdeeld en naar zee wordt afgevoerd, zowel bij hoge als lage rivierafvoer. Dit hebben wij grotendeels zelf in de hand doordat er op elk knooppunt 'knoppen' zijn waaraan we kunnen 'draaien'. Zo kunnen we met het recentelijk afgeronde regelwerk bij de Hondsbroeksche Pleij bij hoge afvoer de waterverdeling over de Rijn en IJssel sturen. Belangrijk regelwerk voor zoetwatervoorziening/laag water is het inlaatwerk bij Gouda. De combinatie van de standen van de knooppunten bepaalt hoe onder extreem hoge en lage waterstanden de 'lusten en lasten' van de wateropgave over Nederland verdeeld worden.

Een van de knooppunten: de spuilsluizen Kornwerderzand.

De afvoerdeling bij het knooppunt IJsselkop met regelwerk Hondsbroeksche Pleij.

In de [Deltanieuws nr 3](#) zijn de zeven regelbare knooppunten beschreven die ons hoofdwatersysteem kent. Drie van de knooppunten zijn allesbepalend voor de wateropgave, namelijk het afvoeren van hoeveelheden water voor de gebiedsgerichte strategieën.

- Wat doen we met de afvoerdeling van de Rijntakken?
- Wat doen we met de Nieuwe Waterweg (open, dicht, afsluitbaar)?
- Wat doen we met het peil en de buffer van het IJsselmeer?

De stand van de overige knooppunten is een afgeleide van de standen van de drie bovenstaande knooppunten.

Voorlopige keuzes expliciet maken

Ervaringen met de Kaderrichtlijn Water hebben uitgewezen dat het belangrijk is voorlopige keuzes in het hoofdwatersysteem vroegtijdig expliciet te maken; ook omdat ze van invloed kunnen zijn op de aard en reikwijdte van de uiteindelijke besluiten. Voor de samenhang binnen het Deltaprogramma is het belangrijk ervoor te zorgen dat de strategieën die de verschillende deelprogramma's ontwikkelen, met elkaar te combineren zijn. Ook daarom is het nodig afspraken te maken over welke (voorlopige) keuzes in het hoofdwatersysteem worden gemaakt, zoals welke afvoerdelingen over de Rijntakken moeten worden meegenomen in de te ontwikkelen strategieën.

Meer dan 100 combinaties

Theoretisch zijn er meer dan 100 combinaties van knooppunten mogelijk. Om overbodig werk te voorkomen, is het belangrijk om het aantal combinaties van standen van de knooppunten hanteerbaar en beperkt te houden.

In de huidige fase van het Deltaprogramma worden de *mogelijke* strategieën in beeld gebracht. Dat betekent ondermeer dat de gebiedsgerichte deelprogramma's nu vooral moeten weten wat de maximaal mogelijke wateropgave is, die in ieder geval door de mogelijke strategieën voor waterveiligheid en zoetwater moeten worden gedekt, en

hoe deze onder die omstandigheden samenhangen met andere gebieden. Dit geldt zowel voor hoog als laag water.

Voorstel voor combinaties in stuurgroep Deltaprogramma

In de stuurgroep Deltaprogramma van 26 april aanstaande zullen dan ook voorstellen voorliggen voor de combinaties van de knooppunten, waarmee de maximaal mogelijke wateropgave voor de strategieën in beeld wordt gebracht. Dit gebeurt voor hoog water en voor laag water. Voor de deelprogramma's langs de kust vindt de waterstaatkundige samenhang vooral plaats via zandtransport. Langs de Nederlandse kust vindt netto zandtransport plaats van zuid naar noord. Zand dat in Zuid-Holland door het water wordt meegenomen, kan langs de Hollandse kust en uiteindelijk in de Waddenzee, worden afgezet en heeft dus effect op de waterveiligheidsopgave. Ook hiervoor zal een voorstel worden gedaan. Belangrijk is dat de combinaties van knooppunten die in de stuurgroep worden voorgesteld alleen dienen als middel om de samenhang binnen het waterstaatkundige speelveld met maximaal mogelijke wateropgaven in beeld te brengen. Het maakt inzichtelijk wat de verschillende deelprogramma's bindt en waar samenwerking noodzakelijk is. De wenselijkheid van bepaalde combinaties is in deze fase nog niet aan de orde. Dat speelt na DP2013 als de mogelijke strategieën tot kansrijke en vervolgens voorkeursstrategieën in een set samenhangende deltabeslissingen worden uitgewerkt. De uiteindelijke combinatie van de standen van de knooppunten is dan een afgeleide van wat de voorgestelde voorkeursmaatregelen vereisen. Wat zoet water betreft, spelen naast het wateraanbod ook de watervraag en de rol van de overheid een rol in de strategieontwikkeling. Zaken die in het regionale systeem spelen en de interactie tussen het regionale watersysteem en het hoofdwatersysteem worden binnen de afzonderlijke gebieden uitgewerkt als onderdeel van de mogelijke strategieën.

Een goed klimaat scheppen (om met klimaat bezig te zijn)

Deltaprogramma | Nieuwbouw en Herstructurering

Op 16 februari organiseerde het Deltaprogramma Nieuwbouw en Herstructurering (DPNH) een 'diner pensant'. Thema was de klimaatbestendige stad. Bestuurders spraken er over de urgentie en de consequenties van de problemen rond wateroverlast, droogte en hittestress.

Tijdens een rondje langs de tafel kwamen veel positieve verhalen naar voren, te beginnen met een presentatie van het project GroenBlauw in Delft-Zuidoost (zie [DeltaNieuws 3](#)). Het geheim van het succes van deze klimaatbestendige wijk is in een vroeg stadium praten met alle betrokkenen. Op die manier deel je de verantwoordelijkheid. De proeftuin, die dankzij DPNH gehouden kon worden, speelde daar een belangrijke rol bij. Al tekenend en pratend kwamen alle betrokkenen samen tot nieuwe inzichten en mogelijke oplossingen.

Inspiratie

Hoewel inmiddels de nodige successen zijn geboekt, realiseerden de aanwezigen zich dat de verschillen tussen gemeenten groot zijn en dat er nog een wereld valt te winnen. Onderwerpen als hittestress en meerlaagsveiligheid zijn bij veel wethouders in het land nog onbekend. De heersende mening aan tafel was dat het niet zinvol is, om nu regelgeving te ontwikkelen. Bestuurders en ontwikkelaars moeten op de hoogte zijn van de mogelijke problemen en oplossingen en daar dan zelf mee aan de slag gaan. Succesverhalen over samenwerking tussen waterschappen, gemeenten en ontwikkelaars kunnen als inspiratie dienen voor gemeenten die de klimaatbestendige stad nog niet echt op de agenda hebben staan.

Maatschappelijke kosten

Tijdens de discussie diende de vraag zich aan hoe je maatschappelijke kosten kunt verdelen. Vaak zijn de baten van een klimaatbestendige stad groter dan de kosten, maar ze komen niet altijd ten goede van degene die de kosten heeft gemaakt. Zo

Wadi's in nieuwbouwwijk de Piekenhof in Berghem. Een wadi is een brede, ondiepe greppel, die bij zware regenval het hemelwater opvangt. Foto: Tineke Dijkstra

hebben bewoners er bijvoorbeeld baat bij dat er genoeg groen en water in hun wijk is, omdat dat de leefbaarheid vergroot. Maar de kosten die een gemeente en een ontwikkelaar daarvoor moeten maken, verdienen zij niet altijd terug.

Urgentie en aanpak

De politieke urgentie voor de klimaatbestendige stad gaat op en neer met de waterstand, was de heersende opinie. De dreigende overstroming in de provincie Groningen zette het thema daar weer op de agenda. Maar er is een structurele aanpak nodig. De vraag is hoe je dat voor elkaar krijgt als je geen regels op wilt leggen. Dat zou kunnen door het probleem om te zetten in een kans. Misschien moet de klimaatbestendige stad een bijproduct zijn van een prettig leefbare stad.

Waterdelta

Tijdens het 'deltabeslissende' dessert werd geconcludeerd dat het proces centraal moet staan. Dat betekent dat je moet investeren in de samenwerking. Polderen is noodzakelijk. Dat zit in onze cultuur. Feitelijk is dat

niet anders dan samen naar oplossingen zoeken. Maar je moet daarbij wel het lef hebben om over water en groen te praten. Nederland moet weer op de kaart als waterdelta. Vanaf 1400 heeft ons land deltakennis over de hele wereld geëxporteerd. Het is belangrijk het innovatieve karakter van ons land te omarmen, maar dan moeten we wel op kop blijven lopen. De koploperprojecten, zoals GroenBlauw dat deel uitmaakt van de Technologische Innovatiecampus, kunnen een belangrijke rol spelen in het scheppen van een goed klimaat om met klimaat bezig te zijn.

Ook over waterveiligheid werd begin dit jaar een diner pensant gehouden (zie [DeltaNieuws 3](#)).

De informatie en kennis die tijdens beide diners is verzameld, is input voor de bestuurlijke conferentie op 22 maart en voor het Deltaprogramma 2013.

Verzoek Tweede Kamerleden rondetafelgesprek over hoogwaterbescherming

Deltaprogramma | Veiligheid

Op verzoek van de Tweede Kamerleden Wiegman-van Meppelen Scheppink (CU) en Van Veldhoven (D66) is op 20 maart 2012 van 16.00 tot 18.00 uur een rondetafelgesprek gepland over hoogwaterbescherming

met de vaste kamercommissie voor Infrastructuur en Milieu. In twee blokken gingen de kamerleden met vertegenwoordigers van wetenschap en adviesorganen, respectievelijk bestuur, in gesprek.

Het algemeen overleg Waterkwantiteit dat op 20 maart 2012 was gepland, is verschoven naar 4 april 2012 van 15.00 tot 17.00 uur.

Brede consultatie voor Nationale Visie Kust

Deltaprogramma | Kust

Afgelopen 7 maart is in de stuurgroep Deltaprogramma Kust de concept- 40%-versie van de Nationale Visie Kust (NVK) besproken. Dat is gebeurd na uitvoerig overleg in december en januari met gemeenten, provincies, waterschappen, het Rijk, maatschappelijke partijen en een aantal kennisinstellingen in de regio.

Tijdens diverse dagen met experts en stakeholders is de hoofdlijn van de NVK tot

stand gekomen en gedeeld met experts en betrokkenen uit de regio. Dit eerste resultaat is in februari besproken met onder meer gemeenten, provincies en het Rijk.

De Nationale Visie Kust (NVK) geeft richting aan het management van de Nederlandse kustzone voor de middellange (2050) en lange termijn (2100). Bovendien wordt gekeken hoe de diverse kortetermijnopgaven in de kust op het gebied van bijvoorbeeld

wonen, werken, natuur en economie integraal kunnen worden aangepakt met de noodzakelijke veiligheidsmaatregelen. Voorgesteld wordt te werken aan een veilige, economisch sterke én aantrekkelijke kust.

De Stuurgroep heeft besloten dat deze versie gereed gemaakt kan worden voor een uitgebreide consultatieronde met de bovengenoemde partijen. Deze ronde vindt plaats in april en mei 2012.

Onderzoek toekomstbestendige verharde zeeweringen

Deltaprogramma | Kust

Ongeveer 20% van de Nederlandse kust bestaat uit verharde zeeweringen. Dat zijn zeedijken, boulevards, dammen, kunstwerken, zoals sluizen en gemalen of hybride keringen –een combinatie van duin en harde zeewering. Het Deltaprogramma Kust is een onderzoek gestart naar toekomstbestendige verharde zeeweringen. Daarbij is gekeken naar de termijn waarbinnen een veiligheidsopgave oftevel de noodzaak ter verbetering ontstaat, de zogenaamde veiligheidshorizon.

Bij een matige zeespiegelstijging van 35 cm in een eeuw is een veiligheidsopgave bij 35 van de 42 onderzochte locaties pas te verwachten na 2100. In de overige gevallen ligt de veiligheidshorizon rond 2100. Bij

snelle zeespiegelstijging van 85 cm in een eeuw ontstaat rond 2050 bij zestien locaties een veiligheidsopgave. Voor tien locaties ligt de veiligheidshorizon in de tweede helft van deze eeuw. Dit positieve beeld is te danken aan versterkingen bij de zwakke schakels en aan de reguliere zandsuppleties langs de kust.

In het onderzoek is de veiligheidshorizon rekenkundig bepaald. Op basis van inzichten van keringbeheerders echter kan de veiligheidshorizon er anders uitzien, tenslotte is niet alles in modellen vast te leggen. Of dit ook het geval is, zal uit onderzoek van RWS in samenwerking met waterschappen blijken, dat dit voorjaar wordt afgerond.

In de volgende fase van het onderzoek naar toekomstbestendige verharde zeeweringen wordt nagedacht over concepten, waarbij de wering en eventuele bebouwing kunnen meegroeien met de zeespiegelstijging. Dit kunnen zandige, harde of hybride oplossingen zijn.

Hier kunt u de [onderzoeksrapporten](#) over toekomstbestendige zeeweringen lezen.

Provincies in de voorhoede

Deltaprogramma | Kust

Op weg naar een Nationale Visie Kust werken de vier kustprovincies aan strategische agenda's voor hun kust. De agenda's leveren een uniek beeld van de toekomstige ruimtelijke en economische opgaven langs onze hele Noordzeekust. Een goede basis om een integrale aanpak van veiligheid en ruimtelijke ontwikkeling waar te maken.

Naast samenhang heeft elke agenda een uniek karakter. Kenmerkend voor de visie van provincie Zeeland is bijvoorbeeld recreatie als economisch zwaartepunt. Zuid-Holland zet gedifferentieerde bereikbaarheid op de agenda. Noord-Holland werkt met vijf deelgebieden, met hun eigen karakter, waarbij in alle deelgebieden de identiteit van de badplaatsen als opgave terug komt. De visie van Friesland is gericht op het behoud van de bestaande functies en kwaliteiten op de eilanden, met aandacht voor 'rust, ruimte en ruigte'.

Veiligheid eerst

Alle kustprovincies zetten het op peil houden van de veiligheid op de eerste plaats. Niet voor niets: veiligheid geeft zekerheid en daarmee investeringsbereidheid voor ruimtelijke en economische ontwikkelingen in de kustzone. De provincies willen de veiligheid bij voorkeur met zandige oplossingen garanderen. Uitgangspunt daarbij is dat het kustfundament¹ meegroeit met de zeespiegelstijging, zodat in de toekomst nieuwe zwakke schakels voorkomen worden. Periodieke zandsuppleties voor beheer en onderhoud zijn hierbij essentieel. Provincies zien daarbij kansen deze suppleties op innovatieve wijze in te zetten voor geulwandsuppleties en zandmotoren en om dynamiek in de kustzone te bevorderen.

Ook willen de provincies werken aan meer samenwerking tussen ruimtelijke kwaliteit, economische ontwikkeling van de kustzone

Het opspuiten van zand bij het strand van Vlissingen. Foto: Rijkswaterstaat, Jan van de Broeke

en beheer en onderhoud in het kader van veiligheid. Door deze slimme samenwerking kunnen we werken aan oplossingen voor bijvoorbeeld voldoende strandbreedte voor recreatie of ruimte voor dynamiek in de duinen en op het strand. Of aan het lokaal soepeler omgaan met de reserveringszone², wat onder andere kansen biedt voor het herstructureren van naoorlogse bebouwing in de badplaatsen.

Integrale blik

Los van de veiligheidsopgave kennen regionale opgaven voor een aantrekkelijke en economisch sterke kust een eigen urgentie en manier van aanpak. Denk aan opgaven als het behoud en de ontwikkeling van het unieke karakter van kustplaatsen, multifunctioneel gebruik van keringen, bereikbaarheid en de ontwikkeling van (jacht)havens. Essentieel is dat hierbij toekomstige maatregelen voor veiligheid mogelijk blijven. Dit vraagt om een

vernieuwende en integrale blik op de aanpak van de kust, die nieuwe investeringen in de kustzone aantrekt.

Ook nadat de agenda's zijn opgeleverd, blijven de provincies betrokken bij het Deltaprogramma Kust. De economische doelen zullen beter worden onderbouwd. Daarnaast is voor bepaalde locaties een detaillering naar gebiedsniveau nodig om tot een nationale visie te komen die uitvoerbaar is in de praktijk. Daarbij kan gebruikgemaakt worden van al aanwezige energie en concrete ambities op sommige locaties. Dat maakt duidelijk welke maatregelen nodig zijn om ruimtelijke initiatieven te integreren in kustveiligheid.

Hier vindt u meer informatie over de [provinciale agenda's](#).

1 Het kustfundament is het zandpakket tussen de doorgaande -20 meter dieptelijn in zee tot aan de binnenuinrand.

2 De reserveringszone is de ruimte die is gereserveerd om de zeewering in de toekomst te kunnen versterken.

Regio's en gebruikers aan het woord

Deltaprogramma | Zoetwater

Begin februari heeft het programmateam Zoetwater drie regiobezoeken gehouden, waarbij met alle zeven regio's is gesproken. Daarnaast zijn er zeven sessies met gebruikers georganiseerd. Doel van de bijeenkomsten was om bij te praten en de resultaten van de verfijnde knelpunten te presenteren en te toetsen. Verder heeft het programmateam input gevraagd voor mogelijke maatregelen om deze knelpunten op te lossen. Dit ter voorbereiding op de synthesesdagen van 12 – 16 maart jl.

Steven Visser, projectleider zoetwater van de zoetwaterregio en het deelprogramma Zuidwestelijke Delta, was aanwezig bij de bijeenkomst van de zoetwaterregio's West & Midden Nederland, Rivierengebied en Zuidwestelijke Delta/Rijnmond-Drechtsteden op 7 februari. Hij vertelt: 'Het Deltaprogramma Zoetwater is één van de meest complexe deelprogramma's met een landelijk en een regionaal spoor, veel belanghebbende partners en partijen en internationale afstemming. Dan is het goed om elkaar over en weer op gezette tijden te vertellen hoe het ermee staat en vragen die leven met elkaar te delen.

Zo zoeken alle projectleiders van de regio's naar een concreet antwoord op de vraag of, hoe, waar en wanneer er op de lange

Foto: Theo Bos

Het Brielse Meer: zoet water voor Europoort en Delfland.

termijn structurele zoetwatertekorten ontstaan bij weinig aanvoer uit België en Duitsland. Afgesproken is dat alle zoetwaterregio's in Nederland gezamenlijk de vraag en het aanbod van zoet water in beeld brengen, om zo de knelpunten in de watervraag voor heel Nederland scherp te krijgen. Dat is best spannend, omdat er dan een kwantitatief beeld ontstaat van de zoetwaterproblematiek op nationale schaal. Strategische keuzes in de waterverdeling lijken onafwendbaar."

De regio's adviseren het programmateam Zoetwater om in de volgende fase 3 te focussen op een aantal sturende factoren,

zoals berekening in de landbouw en bovenstroomse ontwikkelingen in het watergebruik. En om - meer algemeen - te kijken naar effecten, kosten en baten.

Binnenkort komen de eerste resultaten beschikbaar van een studie naar de financiële en economische consequenties van tekort aan zoet water voor gebruikers. Bijvoorbeeld de effecten op funderingen door grondwaterstandsverlaging (schade door droogte). Dit is een eerste stap op weg naar een Maatschappelijke Kosten Baten Analyse voor Zoetwater die in de voorbereiding van de deltabeslissing vorm zal krijgen.

Bestuurlijke dilemma's goede opstap voor gesprek

Deltaprogramma | Zoetwater

Tijdens het Bestuurlijk Platform Zoetwater van 8 februari zijn vijf bestuurlijke dilemma's besproken.

De bestuurders hebben aangegeven dat de dilemma's voor hen de belangrijkste beleidskeuzes voor zoetwater omvatten. De antwoorden geven richting aan de visie op het zoetwatervraagstuk. Ze bepalen welke doelen we formuleren en welke strategieën we in gaan zetten om de doelen te halen.

Het gaat om de volgende dilemma's:

1. In hoeverre is de zoetwatervoorziening een publieke of private taak?
2. Schaalniveau bij de sturing van zoetwater: regio, nationaal of internationaal?
3. Grondslag voor financiering: solidariteit (collectief) of profijtbeginsel?
4. Aanbod of vraag faciliteren?
5. Hervreiden – naar functies en regio's of beschermen van huidige verdeling?

De dilemma's werken goed in de discussie. Het programmateam gaat momenteel na hoe de dilemma's kunnen bijdragen aan de stap van mogelijke naar kansrijke strategieën voor een duurzame zoetwatervoorziening die economisch doelmatig is. Daarbij is het van belang om het gesprek niet alleen te voeren vanuit de historie en bestaande beleidspraktijk, maar met een brede, open blik naar de toekomst.

Staatssecretaris ondersteemt belang snelle Rijksbesluiten

Deltaprogramma | Zuidwestelijke Delta

Staatssecretaris Henk Bleker van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I) bracht op 13 februari een werkbezoek aan de Stuurgroep Zuidwestelijke Delta, om zich te laten informeren over de kansen voor economische ontwikkeling en innovatie in de delta. De partijen in de stuurgroep maakten duidelijk dat de regio bereid is fors te investeren, maar dat daarvoor wel richtinggevend Rijksbesluiten nodig zijn. Bleker was het met hen eens.

Regionale partijen (overheden, ondernemers en maatschappelijke organisaties) hebben gezamenlijk een heldere visie voor de regio geformuleerd: een duurzaam veilige, ecologisch veerkrachtige en economisch vitale delta. De stuurgroep heeft bij de concrete uitwerking ervan mogelijke oplossingen ontdekt voor de opgaven voor waterveiligheid en zoetwatervoorziening op lange termijn. De staatssecretaris is als opdrachtgever voor het deelprogramma Zuidwestelijke Delta in die oplossingen geïnteresseerd. Goede

waterveiligheid en zoetwatervoorziening zijn voor de regio belangrijke voorwaarden. Bovendien bieden de oplossingen grote kansen voor de ruimtelijke en economische ontwikkeling én voor ecologie en innovatie.

Regio wil investeren

Provincies, waterschappen, gemeenten en ondernemers in de landbouw, visserij en (watersport)recreatiesector staan te popelen om een bijdrage te leveren. Voorzitter van de stuurgroep, Johan van den Hout, benadrukte dat, als de overheden investeren in het weer gezond maken van de meren, er snel een veelvoud aan private investeringen volgt. Het zoute Grevelingenmeer kampt met een zuurstofloze bodem en in het zoete Volkerak-Zoommeer veroorzaken blauwalgen elke zomer stankoverlast en is het water niet meer bruikbaar voor de landbouw en industrie. Door de twee bekkens weer met elkaar en met de zee te verbinden, komt er (beperkt) getij terug. Dit verbetert de waterkwaliteit, levert nieuwe economische kansen én het verbetert de veiligheid.

Richtinggevend besluiten noodzakelijk
Tijdens het gesprek met de staatssecretaris werd duidelijk wat nog de grote belemmering is: onduidelijkheid over de toekomst van de meren in het gebied. Om de ontwikkeling van de regio weer mogelijk te maken, zijn richtinggevend besluiten van het Rijk nodig. Dit was ook de conclusie van staatssecretaris Bleker. Hij gaf aan dat de besluiten die genomen moeten worden, parallel moeten lopen aan de voorbereiding van de deltabeslissingen. Dit betekent uiterlijk in 2014. De staatssecretaris beaamde dat koersbepalende besluiten nu nodig zijn, bijvoorbeeld in de vorm van structuurschets(en). Daarvoor zou nog voor de zomer een eerste beslissing genomen kunnen worden. Tegelijkertijd kunnen de regionale overheden al met een aantal 'altijd goed'-maatregelen aan de slag. Bleker heeft aangegeven een en ander te bespreken met staatssecretaris Atsma van Infrastructuur en Milieu die coördinerend bewindspersoon is voor het Delta-programma.

Staatssecretaris Bleker (midden) op werkbezoek bij de Zuidwestelijke Delta.

Start onderzoek extra waterberging in Zuidwestelijke Delta

Deltaprogramma | Zuidwestelijke Delta

Een belangrijke opgave in het Deltagebied is het bergen van rivierwater, als afvoer naar zee niet mogelijk is door storm. Nu al worden daarom voorbereidingen getroffen om het Volkerak-Zoommeer voor waterberging geschikt te maken. Los van klimaatverandering is zoeken naar nog meer bergingscapaciteit nu al van belang. In de analyses en onderzoeken van het Deltaprogramma wordt ook een langere stormopzetduur (periode waarin de waterstand onafgebroken hoger blijft dan de astronomische waterstand) gehanteerd, dan waarmee voorheen rekening werd gehouden. Om veilig te blijven, is het mogelijk de waterber-

ging uit te breiden naar de Grevelingen en/of de Oosterschelde, of om de dijken in het gebied Rijnmond-Drechtsteden (inclusief het Haringvliet, Hollandsch Diep en bij Dordrecht) te versterken.

Twee mogelijkheden vergelijken

Om deze twee opties met elkaar te vergelijken, zijn de programma's Rijnmond-Drechtsteden en Zuidwestelijke Delta een onderzoek gestart. Het onderzoek heeft als doel inzichtelijk te maken of extra waterberging in de Zuidwestelijke Delta inderdaad een kansrijke oplossing is ten opzichte van het versterken van de dijken in het

noordelijke deel van de Rijn-Maasdelta. De studie moet inzicht geven in de kosten en baten, robuustheid en houdbaarheid van beide opties. Het resultaat van het onderzoek wordt in mei 2012 verwacht. Dat zal belangrijke informatie opleveren voor de deltabeslissing Rijn-Maasdelta. Daarnaast is het resultaat een belangrijke bouwsteen voor de Uitvoeringsstrategie Grevelingen, Volkerak-Zoommeer en Zoetwater en het gesprek met staatssecretaris Atsma van Infrastructuur en Milieu hierover op 29 mei 2012.

Bestuurlijke conferentie IJsselmeergebied

Overgang van mogelijke naar kansrijke strategieën

Deltaprogramma | IJsselmeergebied

Een bestuurlijke conferentie met uitzicht op een onderzeeër, ponten, de Sirius van Greenpeace en een 'botel'. Waar vind je dit alles? In de IJkantine op de voormalige NDSM-werf in Amsterdam-Noord dus, waar op 15 februari bestuurders uit het IJsselmeergebied bijeen kwamen voor een conferentie. De afronding van de tweede fase stond op de agenda, net als de inleiding voor de fase van kansrijke strategieën.

De conferentie verliep voorspoedig. Er was ruimte voor uitleg over het Deltaprogramma en de opgaven die spelen. En ook voor inhoudelijke diepgang en een gesprek over het resultaat van de tweede fase: mogelijke strategieën en bijbehorende ontwikkelpaden. Daarnaast was er ruimte voor inzicht in regionale ambities en discussie daarover. Hieruit bleek dat bestuurders willen weten wat hun praktisch te wachten staat. Ook vragen ze aandacht voor voldoende tijd en ruimte voor regionale en lokale bestuurlijke processen.

Bert Boerman en Henk Tiesinga, de duo-voorzitters van de Bestuurlijke Kerngroep

Deelnemers aan de Bestuurlijke Conferentie IJsselmeergebied. Foto: Paul Hilkens

IJsselmeergebied rondden de dag af. Dijkgraaf Tiesinga benadrukte nog een keer de sleutelrol die het IJsselmeergebied in het Deltaprogramma speelt en de invloed die het gebied daarmee kan hebben op ontwikkelingen elders. Gedeputeerde Boerman deed tot slot een oproep aan de aanwezigen niet te wachten op concreetheid en duidelijkheid uit Den Haag, maar juist te werken aan een

aanbod vanuit de regio dat de regionale en lokale belangen borgt.

Conferentiekrant

In aanloop naar op de conferentie ontvingen alle betrokken bestuurders een krant, waarmee zij zich op de conferentie konden voorbereiden. U vindt de krant op [Deltaweb](#).

CPB voert eerste kosten-batenanalyse IJsselmeergebied uit

Deltaprogramma | IJsselmeergebied

Het Deltaprogramma IJsselmeergebied heeft het Centraal Planbureau (CPB) gevraagd om een eerste kosten-batenanalyse uit te voeren van de ontwikkelde strategieën voor het toekomstig peilbeheer. De resultaten van de analyse zijn eind april bekend.

Albert Remmelzwaal van het Deltaprogramma IJsselmeergebied licht de vraag toe. “Voor het toekomstig peilbeheer in het gebied zijn mogelijke strategieën ontwikkeld. In de volgende fase werken we van daaruit toe naar kansrijke strategieën. Met de analyse krijgen we daarvoor een belangrijk hulpmiddel in handen.” De analyse die het CPB uitvoert, bestaat uit twee onderdelen. Remmelzwaal: “In het eerste onderdeel wordt gekeken naar beperkte ingrepen in het watersysteem, die al op korte tot middellange termijn te realiseren zijn. In het tweede onderdeel worden de vier strategieën voor het peilbeheer op de lange termijn vergeleken.”

Het CPB, dat voor de analyse samenwerkt met het Expertise Centrum Kosten van het Deltaprogramma, Deltares en het Planbureau voor de Leefomgeving, levert de resultaten eind april op.

Bij de analyse, die op hoofdlijnen wordt uitgevoerd, ligt het accent op de kosten van de strategieën. “Veiligheid en zoet water zijn de belangrijkste baten in de strategieën voor het peilbeheer,” aldus Remmelzwaal. “In alle strategieën wordt veiligheid gerealiseerd, zij het op verschillende manieren. Dat is dus in principe niet onderscheidend. De berekening van de baten van zoet water gebeurt landelijk binnen het deelprogramma Zoetwater. Om die reden ligt de nadruk op de kosten.”

De peilstrategieën zijn nog niet in detail uitgewerkt en daarom gebeurt de analyse op hoofdlijnen. Remmelzwaal legt het verband met de werkwijze binnen het

Albert Remmelzwaal licht de analyse toe tijdens de Bestuurlijke Conferentie IJsselmeergebied.

Foto: Paul Hilkens

Deltaprogramma: “We werken ook bij deze analyse van grof naar fijn. Toch verwachten we nu al belangrijke inzichten voor het IJsselmeergebied te krijgen, die ons helpen bij het opstellen van kansrijke strategieën.”

Werken aan voorkeursstrategie Ravenstein

Deltaprogramma | Rivieren

In de periode 2010-2015 werkt het Deltaprogramma Rivieren (DPR) aan een voorkeursstrategie voor het riviereengebied voor waterveiligheid en zoetwatervoorziening voor de lange termijn. Ondertussen ontwikkelen diverse partijen initiatieven langs de rivieren. Deze initiatieven willen we graag benutten.

Om de lange en korte termijn te verbinden trekken we als Deltaprogramma samen op met een aantal toonaangevende projecten, die de Stuurgroep eind 2010 heeft geselecteerd. Een van deze projecten is Ravenstein. Uit de Integrale Verkenning Maas (IVM, 2006) bleek al dat Ravenstein een hydraulisch knelpunt is. Mogelijke maatregelen, zijn het verwijderen van de buitendijkse mengvoederfabriek en het waterdoorlatend maken van de buitendijkse spoordijk (mogelijk in combinatie met toekomstige spoorverdubbeling).

Gebied in beeld gebracht

In 2008 is de Visie Waterfront Ravenstein door de gemeenteraad van Oss vastgesteld. Aanleidingen hiervoor waren stank en verkeersoverlast van de mengvoederfabriek, de wens voor natuurontwikkeling langs de Maas, de wens om Ravenstein meer een vestingstad aan de Maas te laten zijn en ruimte voor recreatie en toerisme als nieuwe economie. Het Deltaprogramma Rivieren heeft eind 2011 een delta-atelier gefaciliteerd, waarbij de ontwikkelingen rond Ravenstein nader inhoudelijk zijn verkend. De methode van ontwerp onderzoek is hierbij ingezet om verschillende schaalniveaus (nationaal, regionaal en lokaal), beleidsterreinen (zoals water, mobiliteit, recreatie en natuur) en belanghebbende partijen (Rijkswaterstaat, provincie, gemeente) te verbinden. Het gebied is op basis van een aantal kaartlagen (kwaliteiten, knelpunten en

kansen) verbeeld. Door vervolgens vanuit verschillende zoekrichtingen naar het gebied te kijken, kwamen potentiële maatregelen in beeld.

Het delta-atelier heeft een gezamenlijk beeld van de opgaven voor Ravenstein opgeleverd. Geen van de opgaven is op zichzelf urgent, maar gebundeld bieden zij een unieke mogelijkheid om het gebied integraal te ontwikkelen en ambities en –middelen te combineren. Voor een vervolg zijn eventuele ontwikkelingen in de waterveiligheidsnormen van belang en is inzicht nodig in het effect en de haalbaarheid van de potentiële maatregelen. Vervolgens moeten we bekijken welke aanpak kansrijk is, om een duurzame, gedragen en renderende bijdrage te leveren aan de wateropgave op de lange termijn.

IJssel-Vechtdelta wacht pittige opgave

Deltaprogramma | Rivieren

Donderdag 19 januari is in het Dominicanenklooster te Zwolle het eerste delta-atelier voor de IJssel-Vechtdelta gehouden. Het eerste atelier, omdat de organisator, de provincie Overijssel, verwacht dat er meer nodig zijn.

De hoofdvraag van het atelier was: Wat betekenen de opgaven van de verschillende deelprogramma's voor de IJssel-Vechtdelta? En wat zijn mogelijke oplossingen? Aan de hand van de vier mogelijke strategieën: Grote gebaren, Ruimte voor de rivier plus, Doe meer met dijken en Andere kijk op water (inzet van meerlaagsveiligheid) is de IJssel-Vechtdelta tegen het licht gehouden.

Hotspot

De IJssel-Vechtdelta is een karakteristieke Nederlandse delta, waarin het IJsselmeer en de IJssel samenkomen. Het is een landschappelijk en economisch waardevol gebied en een 'hotspot' voor het Nationale Deltaprogramma. De provincie Overijssel en de deelprogramma's Rivieren en IJsselmeergebied werken hier samen aan strategieontwikkeling rond de IJsseldelta ter voorbereiding op de uiteindelijke deltabeslissing voor dit gebied. Hierbij zijn ook de vraagstukken van de Deltaprogramma's Veiligheid, Zoetwater en Nieuwbouw en Herstructurering nadrukkelijk aan de orde. De IJssel-Vechtdelta bestaat uit de Polder Mastenbroek, Kampereiland, de

Mandjeswaard, Polder de Pieper en de Zuiderzeepolder. De delta is omgeven door Zwolle, Kampen, Genemuiden, Zwartsluis en Hasselt, steden met cultuurhistorische waarden. De IJsseldelta is een Nationaal Landschap en heeft een aantoonbaar economisch vermogen om te ontwikkelen.

Delta-atelier IJssel-Vechtdelta: Wat betekenen de opgaven van de verschillende deelprogramma's voor de IJssel-Vechtdelta?

Bewustwording

De oogst van de dag was: bewustwording van de pittige opgave die uit het Deltaprogramma komt. Ook was de mening dat een goede communicatie over de Delta-opgaven essentieel is en dat niet één strategie de oplossing biedt, maar dat er altijd sprake zal zijn van een integrale aanpak. Ook is er meer inzicht ontstaan in de vervolgvraagstukken voor het gebied. Duidelijk is geworden dat de IJssel-Vechtdelta niet op zichzelf staat, maar afhankelijk is van andere beslissingen, zoals de waterverdeling over de verschillende riviertakken en de peilveranderingen op het IJsselmeer.

Deelnemers aan deze dag waren: provincie

Overijssel, Waterschap Groot Salland, de gemeenten Zwolle, Zwartewaterland en Kampen, ontwerpers en de deelprogramma's Nieuwbouw en Herstructurering, Rivieren en IJsselmeergebied. Aan het eind van de dag hebben de leden van de Stuurgroep IJssel-Vechtdelta de resultaten in ontvangst genomen. In de Stuurgroep hebben zitting gedeputeerde van de provincie Overijssel, burgemeesters van Kampen, Zwartewaterland en Zwolle en de dijkgraaf van Waterschap Groot Salland. De directeurs van de deelprogramma's Rivieren en IJsselmeergebied zijn als adviseurs aan de stuurgroep toegevoegd.

Nieuwe inzichten door verkenningen en studies

Deltaprogramma | Waddengebied

Het Deltaprogramma Waddengebied buigt zich over de vraag hoe het Waddengebied ook in de toekomst een veilige woon- en werkomgeving kan blijven, met voldoende kansen voor natuur en economie. De studies en verkenningen die hiervoor in de afgelopen maanden zijn uitgevoerd, beginnen hun vruchten af te werpen. De eerste resultaten zijn bekend.

Innovatieve dijken

Onze kust en eilanden in de Waddenzee worden door dijken beschermd tegen hoog water. Het ontwerp en beheer van deze dijken is van oudsher alleen gebaseerd op het keren van water. Dat heeft tot gevolg dat de dijken weinig mogelijkheden bieden voor natuur en recreatief medegebruik.

Dijkkring langs de Waddenzee

De dijken moeten echter van tijd tot tijd worden aangepast om te kunnen blijven voldoen aan de geldende veiligheidsnormen. Deze aanpassingen bieden kansen om de dijken anders vorm te geven en te beheren. Ze kunnen niet alleen het water keren maar ook andere functies ondersteunen. Het Deltaprogramma Waddengebied heeft verkend welke innovatieve dijken mogelijk kunnen zijn in het Waddengebied. Afhankelijk van de lokale situaties zijn er veel andere dijkconcepten mogelijk, zoals een 'rijke dijk', 'klimaatdijk', 'dijk met bebouwing' of 'overslagdijk'. Om de meerwaarde van een innovatieve dijk voor een locatie te kunnen bepalen, moeten specifieke belangen voor die locatie in beeld komen. Daarom gaat het Deltaprogramma nu met de verschillende betrokkenen in het gebied in gesprek, om te zien in hoeverre deze concepten kansrijk zijn. De verkenning vindt u [hier](#).

Dijk van een kwelder

Het Deltaprogramma Waddengebied wil weten of en hoe kwelders kunnen bijdragen aan de waterveiligheid van het Waddengebied. Om vragen als "Wat zijn kwelders en hoe ontstaan die?" en "Wat bepaalt de golfdempende werking van kwelders?" te kunnen beantwoorden zijn een literatuurstudie en enkele modelberekeningen uitgevoerd naar de invloed van kwelders op de waterveiligheid. Uit de verkenningen blijkt dat kwelders in ieder geval bij normale watersituaties de golfaanvallen op dijken dempen en bijdragen aan de stabiliteit van de dijken. Kwelders bij dijken

kunnen potentieel leiden tot geringere dijkonderhoudskosten. Immers, de dijken hoeven minder snel opgehoogd te worden bij zeespiegelstijging en kunnen ook volstaan met lichtere bekleding.

Er zijn ook aanwijzingen dat kwelders, samen met de daarvoor liggende wadplaten en slikken, ook bij hoogwater bijdragen aan de waterveiligheid. Maar hoe dat precies zit moet nader worden onderzocht.

Ook wordt nader onderzocht wat de stuurbaarheid van de kwelders is en waar kwelders toegepast kunnen worden in het waterveiligheidsbeleid, rekening houdend met andere aspecten als cultuurhistorie en biodiversiteit.

Het rapport Dijk van een kwelder leest u [hier](#); de populaire samenvatting van het rapport vindt u [hier](#).

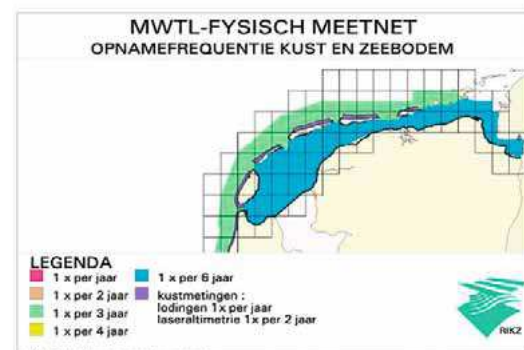
Monitoring

De zeespiegel stijgt. Om goed voorbereid te zijn en tijdig de gevolgen van klimaatveranderingen te zien, komt het Deltaprogramma Waddengebied eind 2013 met een advies over monitoringsmaatregelen. Deltares en IMARES een basisrapport uitgebracht met een inventarisatie en inspirerende ideeën voor monitoren in de toekomst.

De uitdaging van monitoring is om te zoeken naar zogenaamde 'knikpunten' in de meetwaarden die aanduiden dat de zeespiegelstijging zorgt voor een ingrijpende verandering in het Waddengebied. Het

basisrapport geeft het advies om bij het zoeken naar de knikpunten te richten op veranderingen in de morfologie van geulen en platen, en te kijken naar ontwikkeling van de zoute kwelders.

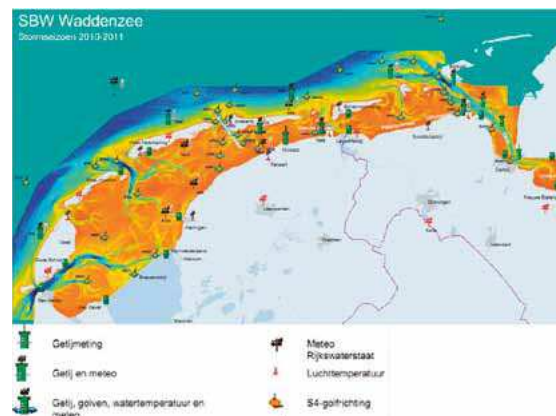
De bodem van de Waddenzee wordt ééns in de zes jaar gemeten; de golfhoogte en waterstanden worden vaker en op veel plaatsen gemeten. Uit het basisrapport blijkt dat veranderingen op de korte termijn (3 tot 6 jaar) met deze meetintensiteit niet gevolgd kunnen worden. Ook blijkt dat de meetgegevens van de bodem van de Waddenzee niet goed aansluiten bij de meetgegevens van de kust van de eilanden. In 2012 wordt bekend of betere afstemming tussen meetbestanden noodzakelijk is om op de lange termijn (2050-2100) de gevolgen van de zeespiegelstijging goed in de gaten te kunnen houden.

De Wadden worden een keer per zes jaar gemeten; de kust een keer per drie jaar.

Riet- en biezenveld (bruin gekleurde strook) voor de kwelderrand onderlangs de Oerderduinen op Ameland. (Bron: Google Earth 2005)

Overzicht van de waterhoogte, golfboeien en meetpalen in de Waddenzee.

Stuurgroepen Rijnmond-Drechtsteden en Zuidwestelijke Delta in gesprek met bestuurders gemeenten

Samen op zoek naar oplossingen

De Stuurgroepen van de deelprogramma's Rijnmond-Drechtsteden en Zuidwestelijke Delta hebben 8 maart twintig bestuurders van gemeenten in het gebied geïnformeerd over de meest recente inzichten over de veiligheids- en zoetwateropgaven in het gebied en over de vraag hoe lang de huidige strategie nog een oplossing kan bieden.

Het was de eerste gezamenlijke bijeenkomst van de stuurgroepen met de bestuurders van gemeenten in Rijnmond-Drechtsteden, de Zuid-Hollandse eilanden en een aantal Brabantse gemeenten rond het Haringvliet en Hollandsch Diep. Voorzitter van de bijeenkomst was gedeputeerde Han Weber (Zuid-Holland), die lid is van beide stuurgroepen. Namens de stuurgroepen waren verder de dijkgraven Jan Geluk (Zuidwestelijke Delta) en Hans Oosters (Rijnmond-Drechtsteden) aanwezig.

Uit de aangescherpte informatie van de probleemanalyse blijkt dat de grootste opgaven voor waterveiligheid liggen in de Alblasserwaard en Krimpenerwaard en rond de Hollandsche IJssel. Voor zoet water is een van de belangrijkste opgaven het voorkomen van verzilting van de zoetwaterinlaat in

Gouda. Deze inlaat zorgt voor het zoete water dat nodig is voor de agrarische sector (onder meer Boskoop) en voor de industrie in de Rotterdamse haven. De impact van verzilting is dus groot.

Goede communicatie

De bestuurders benadrukten het belang van goede gestructureerde communicatie vanuit de deelprogramma's naar de gemeenten, zodat de bestuurders op hun beurt de informatie op een overzichtelijke manier met de gemeenteraden kunnen delen en kunnen meedenken over oplossingen. Wethouder Van Huffelen (Rotterdam):

“Voor gemeenten is het ook interessant om te weten welke opties niet langer worden uitgewerkt en waarom dat zo is.” Ook uitten de bestuurders de wens om private investeerders zo snel mogelijk zekerheid te geven over de toekomstige ontwikkelingen die voortvloeien uit het Deltaprogramma. Zeker in gebieden waar korte- en langetermijn veiligheidsopgaven spelen die op elkaar ingrijpen, is het belangrijk om gemeentebestuurders en raadsleden tijdig en intensief te betrekken. Daarbij realiseert iedereen zich dat nog lang niet alles is uitgezocht en dat er nog veel onzekerheid is

vanwege de complexiteit van de materie en de lange termijn waar het Deltaprogramma zich op richt. Bovendien vragen veel vraagstukken in het Deltaprogramma om een maatschappelijke discussie, waardoor bijvoorbeeld de economische, ruimtelijke en sociale consequenties van oplossingen scherper in beeld komen.

Op zoek naar kansen

De komende maanden zijn er vervolgsprekken over de opgaven in de bestuurlijke consultatieronde bij de afzonderlijke gemeentelijke regio's, door deelprogramma's Rijnmond-Drechtsteden en Zuidwestelijke Delta in samenwerking met Rivieren. Dan worden ook mogelijke oplossingsstrategieën besproken.

Voorzitter Han Weber vroeg aan het eind van de bijeenkomst aandacht voor de kansen die het Deltaprogramma met zich mee kan brengen. “Het Deltaprogramma moet ook leuk zijn. En dat wordt het als we ruimtelijke kansen kunnen verbinden aan de maatregelen die voor waterveiligheid en zoet water nodig zijn. Laten we dus met zijn allen op zoek gaan naar die kansen.”

“Zeker in gebieden waar korte- en langetermijn veiligheidsopgaven spelen die op elkaar ingrijpen, is het belangrijk om gemeentebestuurders en raadsleden tijdig en intensief te betrekken.” Foto: Theo Bos

Inspiratie en debat op de Biënnale

De Biënnale-inzending Rijn-Maasdelta van de deelprogramma's Rijnmond-Drechtsteden, Rivieren en Zuidwestelijke Delta is bedoeld ter inspiratie en debat. "Dat dat ook zo uitpakt hebben we op 23 februari en 8 maart gezien toen de ontwerp bureaus tijdens een preview hun ideeën presenteerden," zegt projectleider Pieter de Greef. "De genodigden waren heel enthousiast over wat ze zagen en soms werd er flink gediscussieerd. Precies wat we beogen."

Voor de Biënnale-inzending 'Rijn-Maasdelta' is ervoor gekozen de huidige strategie voor waterveiligheid verder uit te werken om inzichtelijk te krijgen hoe lang die mee gaat, waar de knelpunten zitten en hoe de opgaven kunnen worden gekoppeld aan kansen. De Greef: "Onze inzending moet worden gezien als een ideeënmachine. Wat

we tonen is niet dé oplossing voor de hoogwaterproblematiek in de Rijn-Maasdelta, en de uitgewerkte voorbeelden zijn niet dé oplossingen. Maar goede ideeën uit de ontwerpen voor de Biënnale nemen we natuurlijk wel mee in de uitwerking van kansrijke strategieën voor dit gebied."

Voor de Biënnale zijn in samenwerking met gebiedsspecialisten van onder andere gemeenten, kennisinstellingen en de verschillende deelprogramma's zes gebiedsgerichte ontwerpen en één overkoepelend ontwerp uitgewerkt: Haringvliet - Hollands Diep – Biesbosch; de verstedelijkte band van dijkkring 14 zuid; Alblasserwaard - Vijfherenlanden (dijkkring 16); Biesbosch en omstreken (dijkkring 24); WaalWeelde-Midden; Dordrecht en de Rijn-Maasdelta als geheel.

Making City

Hoe maken we stad? is de centrale vraag van de 5^e Internationale Architectuur Biënnale Rotterdam: Making City. De onvermijdelijke verstedelijking vormt een enorme politieke, sociale, economische en ecologische uitdaging. Tegelijkertijd bieden de steden oplossingen voor deze opgaven van de 21^e eeuw. De stad is onze toekomst. Maar alleen als ze beter bestuurd, ontworpen en gepland wordt dan nu het geval is. Making City verkent stedelijke toekomstscenario's en zet daarbij ontwerp voorop.

Dit is DeltaNieuws, de nieuwsbrief van het Deltaprogramma. Wij willen u met DeltaNieuws op de hoogte houden van de relevante ontwikkelingen binnen het Deltaprogramma. Op weg naar de volgende

rapportage over het Deltaprogramma, DP2013, staan mogelijke strategieën voor de waterveiligheid en de zoetwatervoorziening centraal. Met DeltaNieuws kunt u de komende tijd de ontwikkeling van de

mogelijke strategieën in de deelprogramma's en de deltabeslissingen volgen. DeltaNieuws verschijnt elke twee maanden. De volgende Deltanieuws verschijnt rond 24 mei 2012.

Agenda

Belangrijke data Deltaprogramma 2012

3 april	Kennisconferentie Deltaprogramma
12 april	Overleg OIM-Deltacommissaris
18 april 2012	Delta Water Dag. Georganiseerd door Kennis Netwerk Delta Wateren. Locatie: Delpark Neeltje Jans. Voor brede groep van belangstellenden en genodigden
20 april	Start opening voor publiek Architectuur Biënnale Rotterdam
26 april	Stuurgroep Deltaprogramma
13 juni	Bestuurlijke conferentie Deltaprogramma Rijnmond-Drechtsteden met gemeenten
26 juni	NBO Nationaal Bestuurlijk Overleg
17 september	Prinsjesdag
1 November	Deltacongres

Doel van het Deltaprogramma is om Nederland ook voor de volgende generaties te beschermen tegen hoog water en te zorgen voor voldoende zoet water.

Het Deltaprogramma is een nationaal programma. Rijksoverheid, provincies, gemeenten en waterschappen werken hierin samen met inbreng van de maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven.

Wilt u zich afmelden als abonnee? Laat ons dat dan weten en mail naar nieuwsbrief@deltacommissaris.nl

Reageren?
Mail naar: nieuwsbrief@deltacommissaris.nl

Dit is een uitgave van het **Deltaprogramma**
Postbus 90653 2509 LR Den Haag
www.rijksoverheid.nl/deltaprogramma of www.deltacommissaris.nl
Maart 2012